

SKATTENYTT

Officiellt organ för Taxeringsnämndsordföranden Riksförbund

Nr 11/1953

Årgång 3

D I S T R I B U T Ö R A V
M E D D E L A N D E N F R Å N R I K S S K A T T E N Ä M N D E N

Skatte- och taxeringsreformer

Referat av statsrådet Skölds föredrag vid TOR:s årsmöte

Föredraget berörde icke den direkta beskattningens höjd utan sysslade med frågan om rättvisa och likformighet i beskattningen. Att nå fram till denna rättvisa och likformighet är taxeringens syftemål. Den har däremot icke till uppgift att klå åt staten så mycket som möjligt. Skattens höjd avgöres av skattelagarna och taxeringen avser endast att rätt tillämpa dessa lagar, så att skattebördan blir rättvist fördelad.

Taxeringen grundas på de uppgifter den skattskyldige lämnar i sin självdeklaration. Ju fullständigare dessa uppgifter är, desto lättare är det att nå fram till en likformig taxering. Men det är givet, att den skattskyldige helst ser, att han betungas med uppgiftslämnande i så ringa utsträckning som möjligt och att deklaraionsuppgifterna göras så enkla som möjligt. Minskar man de uppgifter den enskilde har att

lämna, leder det i stället i många fall till att de måste kompletteras genom skriftväxling mellan taxeringsmyndigheterna och den skattskyldige och kravet på kontroll skärpes. Vi befinner oss alltså i ett dilemma.

Nyligen har i pressen omnämnts fall, då JO funnit de åtgärder, som vissa länsstyrelser vidtagit för att inhämta kompletterande uppgifter av betydelse för samtliga skattskyldigas taxering, varit allt för omfattande med hänsyn till de bestämmelser, som gäller. Skulle det emellertid visa sig, att utökad uppgiftsskyldighet är erforderlig för ernående av en likformig taxering, torde det få övervägas, om reglerna icke bör ändras.

Man kan emellertid fråga, om inte den vägen bör prövas att förenkla skattereglerna eller med andra ord att i viss omfattning söka sig bort från den nuvarande formella millimeterrättvisan

och söka finna mera genomsnittliga men likväl godtagbara regler för taxeringen. Det är just den saken, som 1950 års skattelagsakkunniga har till uppgift att utreda och söka finna en lösning av. Några antydningar skulle nu ges om efter vilka linjer tankarna rör sig vid detta utredningsarbete.

Redan nu bygger taxeringen i viss utsträckning på schabloner. Det är i praktiken icke möjligt att ta full hänsyn till alla individuella olikheter. Stora grupper skattskyldiga kan icke underkastas en individuell prövning utan man måste vid taxeringen i praktiken ta sin tillflykt till schabloner. Sålunda värderas exempelvis ett hembiträdes fria vivre till samma belopp oavsett om hon äter mycket eller litet, om hennes rum är lite större eller lite mindre, om kosten är god eller mindre god osv. Detsamma gäller vid jordbrukarnas taxering. Värdet av i hushållet förbrukade produkter tas upp till samma värde, oavsett om familjen äter mer dyrare varor eller mer av de billigare, även om man söker jämka till skäligt belopp, då vissa varor ej alls förbrukas. På samma sätt går det till vid uppskattningen av bostadens värde för en jordbrukare. Det finns inte något åsatt taxeringsvärde att utgå från, vilket för övrigt också det skulle varit en schablon, utan man måste hålla sig till ett schablonvärde med vissa jämkningar i de fall då bostaden är särskilt bra eller ovanligt dålig. Genom centrala anvisningar från riksskattenämnden söker man få de använda schablonerna så enhetliga och rättvisande som möjligt i olika delar av landet.

Men då schablonerna redan kommer till användning i så stor utsträckning,

som faktiskt sker, vore det då något större fel, om man redan i själva lagstiftningen ginge direkt på schabloner?

Redan har en betydande schablonisering genomförts i fråga om taxeringen av egnahemsfastigheter. Beslut här om har fattats av årets riksdag och går som bekant ut på att som inkomst skall upptagas tre procent av det egna i fastigheten nedlagda kapitalet, som skall framräknas på det sättet, att fastigheten åvilande skulder dras från det åsatta taxeringsvärdet. Från den summan får sedan dragas de räntor, ägaren kan ha haft för skuld å fastigheten, samt eventuell tomträttsavgäld, men därmed är också deklarationen klar. Förslag väntas nu inom snar framtid om liknande förenkling beträffande bostadslägenheter.

Kanske kan man i det fortsatta arbetet finna lösningen genom att göra en starkare differentiering mellan olika grupper av skattskyldiga vid taxeringen. För löntagare är taxeringen redan nu ganska effektiv, vilket givetvis i icke ringa grad beror på att arbetsgivarna här har en bestämd uppgiftsskyldighet i fråga om löneinkomsterna. Någon-ting motsvarande finns icke i fråga om andra grupper skattskyldiga, även om man numera beträffande jordbrukare kommit en god bit på väg. Från jordbrukarnas ekonomiska sammanslutningar, till vilka de flesta jordbrukare levererar sina produkter, erhåller taxeringsmyndigheterna årligen uppgifter efter framställning från intendenterna och det kan givetvis övervägas att ytterligare vidga denna uppgiftsskyldighet. För löntagarnas del kan det kanske med hänsyn till den redan förefintliga omfattande uppgiftsskyldigheten vara

möjligt att komma fram till en förenkling av deras taxering.

Om man ställer upp det målet för sig, att när det gäller den stora massan av löntagare den preliminära skatten skulle sammanfalla med den slutliga, måste vissa förenklingar genomföras framför allt på avdragssidan. Ett första led bör vara att pröva om inte för löntagarna avdraget för kostnader för inkomstens förvärvande skulle kunna göras ensartat för alla löntagarkategorier. Det utgör för taxeringsnämnderna ett oerhört arbete att kontrollera alla de småbelopp, som här kan komma ifråga. Den tid, som så att säga går till spillo för utförande av detta föga produktiva arbete, skulle säkerligen kunna användas på bättre sätt vid granskning av mera betydande taxeringsfrågor. Det hela rör sig dock i allmänhet endast om några tiotus i skatt och ofta inte ens det.

Det gäller sådana avdrag som för resor till och från arbetsplatsen, inköp av verktyg, facklitteratur osv. Ett dylikt enhetligt avdrag bör avvägas så, att någon skattehöjning icke uppkommer för det stora flertalet. Detta innebär givetvis å andra sidan, att det skulle komma att bli skattelindring för många, som nu icke har så stora avdrag som ett framtida eventuellt schablonavdrag.

Ett annat avdrag, som också kommer i blickpunkten, är det som gäller avgifter till folkpensioneringen. Det rör sig även i detta fall om relativt små belopp. Om det t. ex. skulle visa sig möjligt att göra folkpensionerna helt skattefria, skulle det inte längre finnas något motiv för detta avdrag. Det finns kanske andra sätt att komma förbi detta avdrag, men det enklaste synes vara

att göra folkpensionerna skattefria. De flesta folkpensionärer är redan fria på grund av de särskilda bestämmelser, som gäller för beskattningen av dessa inkomster, och det gäller alltså endast att något vidga denna krets.

Många löntagare har förutom sin lön också en mindre inkomst av besparingar, kapital som kan vara placerat på olika sätt, i bank eller obligationer eller utlånat på annat sätt, placerat i eget hem, bostadslägenhet e. d. En sådan liten inkomst skapar ojämnheter mellan löntagare med i övrigt med källskatt beskattade inkomster och föranleder kvarskatt eller återbetalning, så snart skillnadsbeloppet uppgår till 5 kr. Ett mindre bottenavdrag för inkomst av sådant kapital skulle medföra, att de flesta bleve skattefria för dylika inkomster och den skulle alltså icke påverka taxeringen för det stora flertalet, varvid avvikelserna från källskatten skulle försvinna.

Även avdraget för försäkringspremier av olika slag, som nu åtnjutes med högst 200 kr. av ensamstående skattskyldig och högst 400 kr. av äkta makar, kan tänkas försvinna. Det är i och för sig icke motiverat, eftersom motsvarande utfallande försäkringsbelopp icke utgör skattepliktig inkomst, och avdrag och skatteplikt bör ju i dylika fall korrespondera.

Vidare bör även avdraget vid statsbeskattningen för erlagda kommunalutskylder kunna rationaliseras, så att det icke inverkar vid själva taxeringen. Det bör kunna vara möjligt att utan allt för stora svårigheter låta de skattskyldiga få motsvarande lägre skatt i den mån den kommunala uttaxeringen är hög exempelvis genom att vid debi-

teringen ta hänsyn till de erlagda kommunalskatterna.

Man bör utgå ifrån att om på detta sätt en hel del avdrag skulle försvinna, detta dock icke skulle medföra något högre skattetryck för den enskilde. Statens inkomster skulle då i stället minska genom dessa åtgärder, men det är en konsekvens, som får tagas.

Det bör på detta sätt föreligga goda möjligheter att komma ifrån egentlig taxering för det stora flertalet skattskyldiga, ty löntagarna utgör den överväldigande massan av dessa. Betydande resurser skulle då kunna frigöras inom taxeringsväsendet. Dessa löntagares deklaration skulle kunna inskränkas till en försäkran, att de ej haft andra inkomster än de för vilka källskatt erlagts. Det skulle kanske kunna räcka med en rutingsgranskning, sedan materialet sorterats. Den arbetskraft, som då frigöres, skulle kunna användas för att åstadkomma en rättvis och jämlik taxering av de grupper skattskyldiga, där en dylik för närvarande i än mindre grad existerar.

I fråga om dessa sist antydda grupper måste befogenheterna för taxeringsmyndigheterna ökas att infordra uppgifter av betydelse för både uppgiftslämnarnas egen liksom för andras taxering. Grunderna för en dylik uppgiftsskyldighet bör dock fastställas centralt. Det bör också vara rimligt, att taxeringsmyndigheterna får befogenhet att tillämpa större stränghet vid eftertaxeringar. Det bör sålunda icke vara möjligt för en skattskyldig att få bevisbördan omkastad genom att lämna otydliga eller ofullständiga uppgifter och på det sättet bli gynnsammare ställd i bevishänseende, vilket enligt

nu gällande regler alltför ofta är fallet.

En omläggning av skatte- och taxeringsreglerna på det sätt som skisserats bör leda till en kraftig begränsning av det enklare taxeringsarbetet. Samtidigt medför det också ett behov av ökad kompetens och rutin för behandlingen av de mera invecklade deklARATIONERNA.

I ett sådant läge kan det icke vara lämpligt att bibehålla taxeringsuppdragens karaktär av bisyssla i samma omfattning som nu. Vissa uppgifter bör överföras på heltidsanställd arbetskraft. Allt expeditionsarbete bör utföras av dylik heltidsanställd arbetskraft och i största möjliga utsträckning utföras med maskinella hjälpmedel. Även den rutinemässiga kontrollen av deklARATIONERNA och utredningsarbetet bör överlåtas på sådan arbetskraft.

Själva taxeringens åsättande bör dock liksom nu ske i lokala nämnder. För en rätt taxering av många skattskyldiga är utan tvivel lokalkännedom av mycket stor betydelse och det kan icke vara lämpligt att klippa bort den. Det är emellertid klart, att genom ovan skisserade omläggning en omvälvning skulle ske i taxeringsväsendets struktur. Första instans skulle få väsentligt ökade uppgifter, vilket skulle verka begränsande på arbetet i andra instans. Det skulle kanske kunna medföra, att tiden för arbetets utförande i första instans skulle kunna utökas till fram på sommaren eller till början av hösten.

Det går emellertid ej att ännu överblicka vad som är möjligt att göra i förenklande syfte och än mindre de organisatoriska konsekvenser detta kan få. Det förberedande arbetet är ännu långt ifrån färdigt och detta är

RR Regeringsrätten

RÄTTSFALL

Total avyttring av kreatursbesättning i förening med återanskaffning.

Besvär av hemmansägaren H. angående inkomsttaxering år 1946. — H. hade under beskattningsåret sålt hela sin kreatursbesättning, emedan denna varit tuberkulossmittad, och i stället inköpt en reaktionsfri besättning. H. yrkade att erhålla avdrag för vad han erlagt för den nya besättningen, 2.930 kr. Å andra sidan uppgav han till beskattning köpeskillingen för den sålda besättningen, 1.384 kr, jämte erhållet statsbidrag, 800 kr. T. tillgodoförde sig följaktligen ett nettoavdrag å 746 kr. PN godkände H:s yrkanden. Hos KR yrkade TI höjning med 746 kr, då H. icke bort beskattas för vad han fått vid försäljningen och kostnaden för den nya besättningen såsom varande kostnad för nyuppsättning icke vore avdragsgill. KR biföll TI:s yrkande. RR: ej ändring. (RR:s utslag den 11/6 1953.)

An m.: Jämför denna tidskrift denna årg. s. 100 ff.

enbart en orientering i vad som planeras och överväges. Det gäller dock så pass radikala ändringar, att en diskussion redan på detta stadium endast kan vara till nytta.

Beskattningsår vid avyttring av skog i samband med försäljning av marken.

Besvär av Västra Eneby kommun angående hemmansägaren K:s inkomsttaxering år 1947. — K. hade sålt sin fastighet hösten 1945 med tillträde för den nye ägaren den 14 mars 1946. Vid köpets ingående den 19/11 1945 erlades i handpenning 17.000 kr, varvid bestämdes, att skogen då skulle få tillträdas för uttagande av virke. Resten av köpeskillingen, 100.000 kr erlades vid tillträdet i mars 1946. 1947 års TN taxerade K. för inkomst genom försäljning av skogen. PN fastställde TN:s beslut. KR undanröjde taxeringen, enär i målet vore upplyst, att försäljningen av ifrågavarande fastighet ägt rum under år 1945 samt förty den inkomst, som genom försäljningen kunde hava tillförts K., icke bort tagas till beskattning år 1947. RR fastställde det beslut, vartill KR kommit, enär ifrågavarande fastighet avyttrats under år 1945, då ock, enligt vad upplyst blivit, en första avbetalning å köpeskillning erlagts. (RR:s utslag den 11/6 1953.)

An m.: RR ville tydligen markera, att avgörande för frågan om beskattningsåret är den tidpunkt, då säljaren uppbär den